

מדוע הם מטומטמים?

שביצעו אותן לפני דור במציאות. כמו שאומרים: יותר יפה מיפאני.
נוספו לכך רמזים הומורסכסואליים ועלילה רדודה, שהולבן עליה יומרה פסיכולוגית-אמנותית. השבויים במחנה בוודאי אומרים על כך, בשפתם: "בולשיט".
מכל הבחינות אין השוואה בין סרט זה ובין הגשר על נו קוואי, למשל, שטיפל באותו הנושא. מי שאוהב סאדי הוצאות-להורג, זוועות ועינויים מכל הסוגים, בוודאי ימצא בסו סיפוק. לכל האחרים, עצתי היא להדיר את רגליהם ממנו.

טראגדיה בלתי-מאוישת

הערתי לאימכר שיש משהו מן הטראגיות הספרותיות בגורו של מנחם בגין. האיש נמוג, כמו גיבור של אגדה. בשעתו אב שיאסר ערפאת הוא היה דורגלית, וקרא לו "האיש עם השער" על הפנים. עכשיו אין בגין מתגלה, ואילו ערפאת התהלך כשהו מגולח למשעי (גם הוא התחיל לגדל את זקנו מחדש).
דיברתי על כך עם יצחק ליבני. הוא לא הסכים איתי. אמנ הודה, יש כאן כל היסטוריה של טראגדיה. אבל טראגדיה זקוק לגיבור טראגי. ואילו הממרים של מנחם בגין אינם מגיע לשיעור-קומתו של גיבור.

יתכן שזהו גם בעייתו של שימרון פרס. לכאורה, יש גם בו כל היסטוריה של טראגדיה אמיתית. השוויתי אותו פעם לסיסיפו אחת הדמויות במיתולוגיה היוונית העתיקה, אשר אליהמו תאנאטוס, גור עליו עינוי נורא. היה עליו לגלגל אבן כבדה א ראש ההר. ובכל פעם, בהתקרב לפיסגה, נשטטה האבן מיד והיךרדרה שוב למטה. כל זה מפני שסיסיפוס היה נוכח ושקור אפשר להשוות את פרס גם לגיבור טראגי אחר, המל טאנאטאוס, שהאלים האכזריים הענישוהו על מעשי בגין ויוהרה. הם גזרו עליו להתענות ברעב ובצמא, בעוד שמכ הפירות היו בהישג ידו. והמים הגיעו עד צווארו. בכל פעם שביק לשתות-לאכול, חמקו הפירות ונסוגו המים. ואילו סלע אימת היה תלוי מעל לראשו.

כמה פעמים הגיע פרס עד לסף ההצלחה: כמה פעמים נשמט ההצלחה מידיו ברגע המכריע?

עכשיו זה קרה לו שוב. זה יכול היה להיות חומר לטראגדיה אמיתית, אילו היה פר גיבור טראגי. אבל גם הוא אינו עשוי מן החומר שממנו קורד גיבורים.

נרמה שהארץ מלאה בטראגדיות בלתי-מאוישות. טראגדיו יש בשפע. חסרים להן הגיבורים.

SIC TRANSIT GLORIA MUNDI

ועוד טרגדיה בלי גיבור: משה דיין. במלאת שנתיים למותו ערכה אוכרה ליד קיברו בנהלל הופיעו שישים איש. ביניהם רק שר אחד: נושא-כלי מרכז בךפורת, שמישקלו הפוליטי הוא אפס, ושאינ מאחריו מאו בחרים. וגם גיסול-שעבר, עוד וייצמן.

שני בניו לא באו.

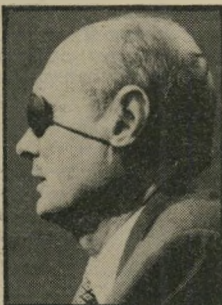
זהו האיש שמאות מיליונים סגרו לו. מסביב לעולם היה שם-דבר, סמל ישראל, סגל גברי ביכלל שעלה-המדיבר, רומל הישראלי, הפיראט המורדני. יורש המכבים בארץ — המונים העריצוהו כאליל. כל מישפט קלוקל שיצ מפיו התקבל כדבר-אלוהים-חי. נשים נכנסו לאכסטאזה מיניה בחינם עליו, גברים התמוגגו למראהו. הוגי-דעות ואנשי-דורו באו לשמוע את מוצא-פיו, כתב עליו ספרים מלומדים, הנציחו כן פרט בדר-חייו. פורסמו עליו אלבומים. במשך שנים היה ר בהודעה סתומה של "מקורבין" שהוא שוקל פרישה מן הממשלה כדי להרעיד את אמות הסיפים דויד בךגוריון הישווה אותו לדויד המלך, אנשי-עסקים ספרותיים התעשרו על חשבונו, הוא עצמ גבה עשרת אלפים דולאר עכו ראיון קצר עימו.

כאשר התקפתי אותו בכנסו על עסקיו, מעשי ודבריו, הוטבע דבריי במכול של דברי זעם וגנאי מפ חברי-כנסת נועמים, שהיו מסוגלים להתנפל עלי גופנית מרוב התרגשות. כאשר שבווען מתח עליו ביקורת, הביא על עצמו את שינאת הרבים, שלא חלפו עד היום.

והנה, אותם שהעלו אותו על כן-האנדרטה, שברו את הפסל כן שאברהם אבינו ניתן את הפסילים. עוד בחיי הפך שבר-כלי. אן אכן לקה בסרטן מפני ש-אכל את עצמו, פשוט כמשמעו, הר מעריציו-לשעבר הם שרצחוהו.

מעולם לא התגמד אדם במהירות כזאת. כשהוא מופיע עתה עי המיקרופון, הוא נראה כפי שהיה באמת — אדם מוגבל מאו מתחכם ולא חכם, נער שלא התבגר, הרפתקן רדוד. בני היו החדש אינם מסוגלים כלל להבין מדוע העריצוהו אבותיהם והאבות המבוזישים אינם מסוגלים עוד להסכים.

מה גם שהם מעריצים בינתיים מישוהו אחר.

דיין

שאינ חוק לגבי החלת "ריבונות" לישראל, כידוע, אין גבולות. דויד בךגוריון החליט, בראשית ימי המדינה, שלא כדאי לקבוע כחוק את גבולות-המדינה, כי מדינת-ישראל דומה למסטיק. היא מתרחבת ומצטמקת לפי הצורך. אין מחילים אצלנו "ריבונות", אלא דווקא את "החוק והמישפט". כך נעשה בירושלים, וכך נעשה בגולן.

מדוע שיקר מודעי? מפני שפשוט אי-אפשר לנציגי הממשלה להופיע כיום בחול ולתגיד את האמת על העמדות של ממשלת-ישראל. אילו עשו זאת, היו מוציאים את עצמם מתחום האנושות ההגונה והמוסכמות של עמי-התרבות. מוכרחים לשקר. וכדי שגאולה כה לא תתקומם נגד קביעה זו: חבריה עושים בדיוק את אותו הדבר. פגשתי אותם במקומות רבים בעולם, והם משקרים בכל לב ובמלוא הגרון.

לא מכבר השתתפתי בגרמניה בסימפוזיון, לצד נציג מובהק של גוש-אמנוים. לאחר מכן ניגש אלי מרצה אוניברסיטאי, אדם אינטליגנטי בהחלט, ושאל: "תגיד לי, הר אבנרי, מהו בעצם ההבדל בין דיעותיך ובין דיעות הארז...? הרי אמרתם את אותו הדבר".

או מה רוצים ממדעי המיסכן?

יותר יפאני מיפאני

אני מסתכן במכטיבו מעיני כל מבקר-הקולנוע. אני שותף להרגשתו של הילד שהעז לאמר שהמלך ערום. המלך הוא הבימאי היפאני נגישא אושימה.

אני סבור שהוא לוקה בהפרעה נפשית חמורה, ושמופרעות זו היא התוכן הביעדי של סרטיו.

הלכתי לראות את סרטו אימפרית החושים שנאסר עלי-די הצנזורה. אמרו לי שזהו סרט אמנותי מעולה, אולי גאוני. אמנ יש בו סצנות מיניות גלויות-לב וגלוי-אבר, כך אמרו לי, אבל הן משרות רק את המטרה האמנותית. זוהי אמנות טהורה. הסרט התחיל במישגל. הוא נמשך ממישגל למישגל.

נכון שאין בו מישגלים בלבד. בין מישגל למישגל היו בו, לא פעם, הפסקות של שתיים-שלוש שניות.

זה התחיל בסידרת מישגלים, גורמליים, בכל התנוחות האפשריות והבלתי-אפשריות, ועבר משם לכל הסטיות האפשריות. כשהו הגיע לסאדיום, נטשתי את המערכה. אני אוהב סאדיום.

הרושם המובהק שלי הוא שהסרט כולו לא נועד אלא לבטא את הנטיות הסאדיסטיות של מר אושימה. אולי מוטב שיתעלל בקורבנותיו על הכר, תחת לעשות זאת בחיים — אך אין אני חייב להיות שותף לכך.

אני משוכנע שאילו היה זה סרט דובר גרמנית או אנגלית, היו מבקר-הקולנוע רואים אותו כפי שהוא: סרט סאדיסטי, חסר כל ערך אמנותי (אם מתעלמים מטיב הצילום של המישגלים) או חברתי. אך מכיוון שהוא מדבר יפאנית, הוא מוכרח להיות אמנותי. אולנו למדנו לראות קשר אוטומטי בין סרטים אמנותיים והשפה היפאנית.

(אין פירוש הדבר שאני מצדיק את החלטת הצנזורה, שאסרה את הסרט. לדעתי, בחברה דמוקרטית זכאי כל אדם לראות סרטי-מין בכלל, וגם סרטי-סאדיום בפרט. אם זהו טעמו — כל עוד לא הוכרע אם זה גורם לליבוי הסאדיום בפועל או משמש לו כפורקן).

לא הייתי הולך לסרט תג שמח, מיסטר לורנס, בנימיוי של אושימה, אלאמל אמרו לי מבקר-הקולנוע מכובדים שזהו סרט אמנותי מעולה, ושאינו דומה כלל למישגלון ההוא. הלכתי, ראיתי וקיללתי את המבקרים.

בימי מילחמת-העולם, ומיד אחריה, ראינו סרטים רבים על מחנות-שבויים יפאניים, שבהם הופיעו הדמויות הסטראוטיפיות של המפקד הסאדיסטי, השבוי הבריטי או האמריקאי הגיבור (במיקרה זה הומר דויד בואי) וכן הלאה, אבל ידענו שזוהי תעמולה (גם אם המציאות לא הייתה שונה בהרבה), ולא ראינו ככך "אמנות".

עכשיו בא אושימה וביים את העלילה הגרופה הזאת מחדש. הוא תיאר את הסאדיום בתאוה ובתשוקה. ברור לגמרי שהוא נהנה מן הווועות והעינויים לא פחות, ואולי יותר, מבני-עמו

מדוע הם מטומטמים?

הייתי לא-פעם בווינגטון. פגשתי שם באנשי משרד-החוק, המועצה לביטחון לאומי, צוות הבית הלבן ועוד. רבים מהם אינטליגנטיים מאוד, ואחרים מהם מפחיעים ברוחב ידיעותיהם. אין הם נופלים מן הצמרת הפוליטית בכל כירה אחת.

נכון, כסנאט וכבית-הנבחרים אתה נדרם, לפעמים, מן הבורות של הפרלמנטרים, אך זה נכון לגבי כל פרלמנט. ומי אנחנו שנליין? השאלה היא: איך מסוגלים אנשים אינטליגנטיים כה רבים לנהל מדיניות כה מטופשת, ולהגיע אף לשיאים שכימעט לא-ייאמנו?

הנה, למשל, פרשת הנחתים בביירות. כאשר הוכנסו לשם, לא ידע איש מהי מטרתם, מהי המשימה המוטלת עליהם, אילו סיכונים עומדים לפניהם. עכשיו הם יושבים שם. אין הם יכולים לצאת, מבלי לגרום בושח לנשיאם. אסור להם ליהרג, כי האמריקאים רגישים מאוד לחללים מקרב חיל-הנחתים. כפי שאומר החרוז העממי: American boys are not like others, American boys have mothers. כאשר ירו כהם, השיבו אש מבלי לדעת מי הורה, ומדוע. נושאת מטוסים הובאה כדי להגן עליהם ולאיים על אויביהם — מבלי לדעת בבירור מי הם — ולאחר מכן הובאו יחידות-ענק ימיות נוספות.

בקונגרס התפתח קרב-איתנים על המשמעות המישפטית של שיגור הכוח, אך הכל הסכימו שעליו להישאר שם עוד שנה וחצי. למה? ככה. ביגלל הבושה.

כיום משמשים הנחתים בביירות ככני-ערובה לסורים. עצם חייהם, ועצם יוקרת הנשיא רונלד רגן, תלויים בחסדי הסורים ובעלי-כריהם, הדרוים ואנשי אברמוסה. ירצו, יגרמו למשבר בינלאומי. ירצו, ייהרגו כמה בחורים אמריקאיים ויסעירו את ארצות-הברית. כדי למנוע את כל אלה, נאלץ הנשיא לפייס את הסורים בלבנון, והרי זה ההיפך ממטרתו המקורית, אם היתה כזאת.

בסך הכל — תרגיל של איווולת, שגם הפלישה הישראלית ללבנון מחווירה לעומתה. והרי פלישה זו תיכנס להיסטוריה כאנדרטה לטימטום מדיני וצבאי.

אך זה קורה? שאלתי את גידעון סאמט, שחזר משדות מושכת בווינגטון ככתב הארץ. לדעתו, טמון המפתח לתעלומה בנטייה האמריקאית לספציאליזציה, להתמחות קיצונית בתחום צר ביותר. הרצון להגיע לכוש-ריביוע מעולה בשטח מצומצם אחר אינו מאפשר חשיבה פוריה משותפת. תריסר אנשים אינטליגנטיים, שכל אחד מהם מומחה לתחום קטן אחר, יושבים יחד והופכים באותו רגע קבוצת-כסילים.

אפשר להרחיב תיאוריה זו. החלטה אינטליגנטית מחייבת תפיסה כוללת. אך המומחים-לתחום-צר שונאים תפיסות כוללות, וחושדים בהן. אין הם חשים בנוח בעולם של תפיסות כוללות, פיתרונות כוללים. הם מרגישים בעולם זה כמו דג שהוצא מן האקוואריום.

מכאן הנטייה להתרחק מכל ראייה כוללת של בעיות המרחב שלנו (או כל מרחב אחר), לשאוף להסדרים חלקיים, לטפל בכל משבר כאשר הוא צץ, "לעבור את הגשר כשנגיע אליו". אבל כל פיתרון חלקי, שאינו נובע מראייה רחבה יותר ושאינו שואף לפיתרון כולל, הוא מטופש מטיבעו. אם אתה רוצה להגיע ברכבת מתל-אביב לירושלים, אין זה צעד נכון לנסוע תחילה לנתניה, כ-פיתרון חלקי".

מי שזוהי גישתו, אינו יכול להגיע רחוק. לכל היותר לפרברי ביירות.

לשקר למען המולדת (השלמה)

אני מוכרח להגן על יצחק מודעי מפני גאולה כהן. אחרי הכל, אי-אפשר לעמוד מנגד כאשר תוקפים לעיניך אדם על לא עוול בכפו.

מודעי היה בלונדון, הוא נפגש עם עיתונאים. אלה המטירו עליו שאלות. הוא השיב.

הוא אמר שממשלת-ישראל מוכנה לנהל משאומתן עם סוריה בלי תנאים מוקדמים על הכל. גם על רמת-הגולן? בהחלט. גם על רמת-הגולן. ומה בדבר חוק רמת-הגולן? היא הנותנת. ממשלת-ישראל הרי לא החילה על רמת-הגולן את הריבונות הישראלית, אלא רק את החוק והמישפט של ישראל.

האנגלים התמימים פירסמו זאת. שר ישראלי אמר.

באה גאולה כהן ותקפה את מודעי. אם זוהי דעתו, אמרה, עליו לפרוש מייד מן הממשלה, שהרי היא קיבלה את חוק-רמת-הגולן.

אם דעתו אינה נוחה מסיפוח הגולן לישראל, אין לו מקום בממשלה זו.

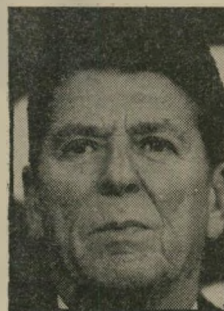
על מה התרגשות? הרי השר מודעי לא עשה אלא את אשר עושים כל שרי ישראל ועסקנים כבואם לחול. הוא שיקר.

הוא שיקר לגבי העובדות, והוא שיקר לגבי עמדתו שלו.

ממשלת-ישראל אינה מוכנה להחזיר את רמת-הגולן או כל חלק ממנה, גם במסגרת חוזה-שלום תחום כרת וכרין עם סוריה.

הדבר כלל אינו עולה על דעתה. וגם לא על דעת השר יצחק מודעי.

אי-אפשר להחיל על הגולן, את "הריבונות" של ישראל מפני

רגן